

Odnos potrebe za dramtiziranjem, privrženosti partneru i zadovoljstva vezom

Galić, Ivana

Master's thesis / Diplomski rad

2019

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Faculty of Humanities and Social Sciences / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:142:096469>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-25**

Repository / Repozitorij:

[FFOS-repository - Repository of the Faculty of Humanities and Social Sciences Osijek](#)

Sveučilište J. J. Strossmayera u Osijeku

Filozofski fakultet

Odsjek za psihologiju

**ODNOS POTREBE ZA DRAMATIZIRANJEM,
PRIVRŽENOSTI PARTNERU I ZADOVOLJSTVA VEZOM**

Diplomski rad

Ivana Galić

Mentor: izv.prof.dr.sc. Silvija Ručević

Osijek, 2019.

Sveučilište J. J. Strossmayera u Osijeku

Filozofski fakultet

Odsjek za psihologiju

Studij: Diplomski studij psihologije

Ivana Galić

**ODNOS POTREBE ZA DRAMATIZIRANJEM,
PRIVRŽENOSTI PARTNERU I ZADOVOLJSTVA VEZOM**

Diplomski rad

Društvene znanosti, polje psihologija, grana opća psihologija

Mentor: izv.prof.dr.sc. Silvija Ručević

Osijek, 2019.

IZJAVA

Izjavljujem s punom materijalnom i moralnom odgovornošću da sam ovaj rad samostalno napravio te da u njemu nema kopiranih ili prepisanih dijelova teksta tuđih radova, a da nisu označeni kao citati s napisanim izvorom odakle su preneseni.

Svojim vlastoručnim potpisom potvrđujem da sam suglasan da Filozofski fakultet Osijek trajno pohrani i javno objavi ovaj moj rad u internetskoj bazi završnih i diplomskih radova knjižnice Filozofskog fakulteta Osijek, knjižnice Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku i Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu.

U Osijeku, datum 4.11.2019

Ivana Galic, 0122216225
ime i prezime studenta, JMBAG

Sadržaj

Uvod.....	1
Cilj, problemi i hipoteze istraživanja	9
Cilj istraživanja.....	9
Problemi.....	10
Hipoteze.....	10
Metoda.....	11
Sudionici.....	11
Mjerni instrumenti	11
Postupak.....	14
Rezultati	14
Rasprava.....	19
Metodološka ograničenja i praktične implikacije istraživanja	24
Zaključak.....	25
Literatura	27
Prilozi	33

Odnos potrebe za dramatisiranjem, privrženosti partneru i zadovoljstva vezom

Cilj ovog istraživanja bio je ispitati odnos potrebe za dramatisiranjem, dimenzija privrženosti partneru (izbjegavajuća i anksiozna privrženost) i zadovoljstva romantičnim odnosom. Također se željela ispitati mogućnost predviđanja zadovoljstva vezom na temelju potrebe za dramatisiranjem i dimenzija privrženosti partneru te spolne razlike u navedenim konstruktima. U istraživanju je sudjelovalo ukupno $N=316$ sudionika (169 ženskih i 147 muških sudionika) u dobi između 19 i 35 godina koji su u romantičnom odnosu. Sudionici su ispunjavali Sociodemografski upitnik koji je konstruiran za potrebe ovoga istraživanja, Inventar iskustava u bliskim vezama (Fraley, Waller i Brennan, 2000; Kamenov i Jelić, 2003), Indeks zadovoljstva parova (Funk i Rogge, 2007), Skalu potrebe za dramatisiranjem (Frankowski i sur., 2016), subskale neuroticizma i savjesnosti Petofaktorskog upitnika ličnosti (Benet-Martinez i John, 1998) i Kratki upitnik mračne trijade (Jones i Paulhus, 2014). Za utvrđivanje odnosa potrebe za dramatisiranjem, dimenzija privrženosti partneru i zadovoljstva vezom provedena je korelacijska analiza kojom se pokazalo da je potreba za dramatisiranjem pozitivno povezana s anksioznom privrženosti i negativno povezana sa zadovoljstvom vezom. Nadalje, hijerarhijskom regresijskom analizom dobiveno je da su potreba za dramatisiranjem i dimenzije privrženosti partneru negativni prediktori zadovoljstva vezom te da su dimenzije privrženosti medijatori odnosa potrebe za dramatisiranjem i zadovoljstva vezom. Point-biserijalne korelacije spola i navedenih konstrukata pokazale su da se muškarci i žene u njima ne razlikuju. U radu su opisani dobiveni nalazi, ograničenja istraživanja te prijedlozi za buduća istraživanja.

Ključne riječi: potreba za dramatisiranjem, privrženost, zadovoljstvo vezom.

Relationship between Need for Drama, romantic attachment and relationship satisfaction

The aim of the present study was to investigate the relationship between Need for Drama, insecure attachment dimensions (attachment anxiety and avoidance) and relationship satisfaction. We also wanted to investigate gender differences in mentioned constructs and the possibility of predicting relationship satisfaction based on the Need for Drama and insecure attachment dimensions. A total of $N=316$ participants (169 female, 147 male) between ages of 19 to 35 who are in romantic relationship, completed Sociodemographic questionnaire designed for the purpose of this research, Experiences in Close Relationships Scale-Revised (Fraley, Waller and Brennan, 2000; Kamenov and Jelić, 2003), Couples Satisfaction Index (Funk and Rogge, 2007), Need for Drama Scale (Frankowski et al., 2016), Neuroticism and Conscientiousness dimensions of Big Five Inventory (Benet-Martinez and John, 1998) and Short Dark Triad Questionnaire (Jones and Paulhus, 2014). Correlation analysis was conducted to establish relationship between Need for Drama, insecure attachment dimensions and relationship satisfaction. Results showed that Need for Drama is positively related to attachment anxiety and negatively related to relationship satisfaction. Furthermore, regression analysis has shown that Need for Drama and insecure attachment dimensions negatively predicted relationship satisfaction and that attachment dimensions are mediators of relationship between Need for Drama and relationship satisfaction. Point-biserial correlations of sex and above mentioned constructs revealed no gender differences. Findings of this research are further explained, as well as limitations and recommendations for future research.

Keywords: Need for Drama, attachment, relationship satisfaction.

Uvod

What is love?, početak bezvremenske, ikonične pjesme postavlja pitanje na koje si brojni ljudi pokušavaju dati odgovor. Iako vjerojatno svatko ima svoju definiciju ljubavi, ona se općenito smatra najdubljom i najznačajnijom od svih osjećaja (Rubin, 1970). Stoga ne čudi što je ljubav motiv koji godinama prevladava u glazbi, umjetnosti i književnosti. Nju je vjerojatno, barem ponekad, iskusi velika većina ljudi. Ljubav uglavnom vežemo uz romantične odnose koji su jedna od najvažnijih vrsta odnosa većini ljudi od adolescencije (Collins, Welsh i Furman, 2009; prema Li i Chan, 2012). Već desetljećima i sami psiholozi pokušavaju definirati i opisati ljubav, ali konsenzus još uvijek nije postignut. Jedna od poznatih i češće korištenih teorija ljubavi jest Sternbergova triangularna teorija ljubavi (Sternberg, 1986; prema Sternberg, 1997). Prema toj se teoriji ljubav sastoji od tri komponente, odnosno intimnosti, strasti i odanosti. Intimnost se odnosi na osjećaje bliskosti i povezanost u ljubavnim odnosima. Druga komponenta, strast, odnosi se na nagone koji dovode do fizičke privlačnosti, seksualnih odnosa i drugih povezanih pojava u ljubavnim odnosima. Na kraju, odanost se odnosi na odluku da osoba voli partnera i da će biti predana očuvati tu ljubav.

Zadovoljstvo romantičnim odnosom jedan je od najistraživanijih konstrukata u području romantičnih odnosa. Ono služi kao temelj za naše razumijevanje kako romantični odnosi i brakovi funkcioniraju (Funk i Rogge, 2007). Zadovoljstvo vezom odnosi se na stupanj u kojem je pojedinac zadovoljan vezom u kojoj se nalazi i dobar je pokazatelj njezinog trajanja i uspješnosti (Anderson i Emmers-Sommer, 2006). Jedna od teorija koja može poboljšati naše razumijevanje romantičnih odnosa te razloga zbog kojih ljudi odlučuju u njima ostati ili ih prekinuti jest teorija socijalne razmjene (Blau, 1964; Kelley i Thibaut, 1978; prema Aronson, Wilson i Akert, 2005). Kako se teorija temelji na ekonomskom modelu gubitaka i dobitaka, njezina je pretpostavka da će osjećaji koje ljudi imaju o vlastitim odnosima ovisiti o njihovim percepcijama dobitaka i gubitaka u odnosu, vrsti odnosa kakvog zaslužuju i vjerojatnosti da će s nekim drugim imati bolji odnos. Ljudi u svojim odnosima konstantno uspoređuju dobitke i gubitke, a što veza nudi više dobitaka nego gubitaka, njihovo je zadovoljstvo tim odnosom veće. Dobitci se odnose na nagrađujuće aspekte veze i to primjerice mogu biti privlačnost partnera s kojim je osoba u vezi, podudaranje stavova, pokloni, ostvarenje društvenog statusa, veća dostupnost novca i sl. S druge strane, gubitci se odnose na nepoželjne aspekte veze, kao što su navike druge osobe i osobine ličnosti koje nam smetaju, nove aktivnosti koje osobi nisu privlačne, gubitak slobode itd. Zadovoljstvo vezom

ovisi i o očekivanju ljudi o razini nagrada i kazni koje će vjerojatno primiti u određenom odnosu. Ljudi ta očekivanja stvaraju na temelju vlastitog iskustva pa tako, primjerice, za nekoga tko očekuje puno nagrada i malo gubitaka odnos koji nije sukladan toj razini očekivanja dovodi do nezadovoljstva. Jednako tako, ako osoba nema visoka očekivanja od romantičnih odnosa, vjerojatno će odlučiti ostati i u vezi koja za nju može biti izrazito nepovoljna. Nadalje, ljudi uspoređuju odnos kojeg imaju s onim kojeg percipiraju da bi mogli imati. Drugim riječima, razmišljaju bi li alternativna veza dovela do boljih ishoda ili većih nagrada uz manja ulaganja nego trenutna veza. Ako pojedinac smatra da bi u alternativnoj vezi bio zadovoljniji, tada se on može upustiti u pronalazak novog partnera. No, nije sve isključivo u primanju najviše dobitaka uz najmanje gubitaka. Teorija jednakosti (Walster i Berscheid, 1978; prema Aronson i sur., 2005) sugerira da se ljudi u svojim odnosima brinu i o jednakosti te su tako ljudi najsretniji u odnosima u kojima su dobitci i gubitci koje pojedinac doživljava te njegovi doprinosi vezi otprilike jednaki dobitcima, gubitcima i doprinosima druge osobe. U skladu s time, pojedinci će se osjećati nezadovoljnima kada je ta jednakost narušena.

Osim istraživanja koja se bave navedenim teorijama, postoje brojna istraživanja koja proučavaju različite varijable u kontekstu zadovoljstva romantičnim odnosima. Neka od njih bavila su se spolnim razlikama u zadovoljstvu romantičnim odnosom. Nalazi sugeriraju da muškarci doživljavaju veće zadovoljstvo vezom od žena (Cunningham, Braiker i Kelley, 1982; Fowers, 1991; Kitamura i sur., 1998). Ta razlika može biti rezultat toga što su žene ekspresivnije o svojim osjećajima od muškaraca (Dindia i Allen, 1992; prema Li i Chan, 2012) i duže promišljaju o tužnim osjećajima nego muškarci (Strauss, Muday i McNall, 1997; prema Li i Chan, 2012) pa tako negativne misli koje žena ima o vezi mogu imati veći utjecaj na vezu (Ruvolo i Veroff, 1997; prema Li i Chan, 2012). S druge strane, Jurič (2011) je u svom istraživanju dobila nalaz da je zadovoljstvo vezom bilo visoko i za muškarce i za žene. Osim proučavanja tko je zadovoljniji u vezi, nastoji se otkriti i što sve utječe na zadovoljstvo vezom. Seksualno zadovoljstvo pokazalo se pozitivno povezanom sa zadovoljstvom vezom i to tako da su osobe koje su bile seksualno zadovoljnije izjavljivale o većem zadovoljstvu vezom (Byers, 2005). Mark i Murray (2012) proučavale su kako razlike u seksualnoj želji između partnera utječu na seksualno zadovoljstvo i zadovoljstvo vezom. Veća razlika u seksualnoj želji između partnera dovela je do manjeg seksualnog zadovoljstva kod muškaraca, a kod žena do manjeg zadovoljstva vezom. Također, proučavane su i varijable kao što su romantična uvjerenja (Jones i Cunningham, 1996), intimnost, povjerenje i zadovoljstvo

komunikacijom (Anderson i Emmers-Sommer, 2006; Emmers-Sommer, 2004), te sličnost između partnera (Gaunt, 2006). Zadovoljstvo vezom više je što je viša intimnost, povjerenje, zadovoljstvo komunikacijom, sličnost partneru te što više osoba idealizira romantični odnos i partnera. Iako su nalazi dobiveni tim istraživanjima iznimno značajni, dva su dodatna područja od velikog interesa u proučavanju zadovoljstva u romantičnim odnosima. Brojni istraživači upitali su se kako dimenzije privrženosti partneru te osobine ličnosti utječu na procjenu zadovoljstva vezom. Tim će se odnosima dati više pažnje u nastavku ovog rada.

Teoriju privrženosti izvorno su predložili Bowlby (1969; prema Li i Chan, 2012) te Ainsworth, Blehar, Waters i Wall (1978; prema Li i Chan, 2012) kako bi opisali emocionalnu vezu između skrbnika i djeteta na temelju koji dijete razvija tzv. „radne modele“, očekivanja o tome kakvi bi odnosi trebali biti. Kasnije su brojni autori (npr. Hazan i Shaver, 1987; Bartholomew, 1990; Brennan, Clark i Shaver, 1998; prema Li i Chan, 2012) proširili Bowlbyjeve zamisli i na romantičnu ljubav koju shvaćaju kao proces privrženosti. Jedna od najčešće korištenih skala privrženosti u romantičnim odnosima je ona Brennana, Clarka i Shavera (1998; prema Li i Chan, 2012) u čijoj se podlozi nalaze dvije dimenzije, odnosno anksioznost i izbjegavanje. Pri tome se anksioznost odnosi na strah od odbijanja ili napuštanja, a izbjegavanje na neugodu zbog bliskosti i ovisnosti o drugima. Visoko anksiozni pojedinci vrlo su predani svojim vezama i žude za što većom emocionalnom bliskošću s partnerom kako bi se osjećali što sigurnijima. Oni posjeduju negativnu sliku o sebi te imaju pozitivna očekivanja od drugih. Često se osjećaju bezvrijednima, brinu se da će izgubiti partnera, jako su osjetljivi na znakove partnerovog udaljavanja, s njima se žele stopiti, vide vezu kao manje međuzavisnu, s manje povjerenja i manje zadovoljstva. Osobe koje postižu niske rezultate na dimenziji anksioznosti (koje su više sigurno privržene), nemaju takvih briga. Visoko izbjegavajući pojedinci imaju negativnu sliku o romantičnim partnerima i pozitivnu sliku o sebi. Oni žele stvoriti nezavisnost, kontrolu i autonomiju u svojim vezama jer vjeruju da bliskost s romantičnim partnerima nije moguća ili nije poželjna. Ta uvjerenja dovode do izbjegavanja bliskih odnosa kako bi se zaštitili od razočarenja i održali osjećaj nezavisnosti i neranjivosti. Osobama koje postižu niske rezultate na dimenziji izbjegavanja (koje su više sigurno privržene) intimnost i bliskost te ovisnost o drugima ne predstavljaju neugodu (Bartholomew i Horowitz, 1991). Budući da stilovi privrženosti predstavljaju okvir za ponašanje u romantičnim vezama pa tako i za očekivanja u njima, može se pretpostaviti da će privrženost biti povezana s kvalitetom veze. Romantične veze sigurnih, anksioznih i izbjegavajućih pojedinaca kvalitativno se razlikuju. Ljudi koji imaju siguran stil privrženosti

više su uključeni u veze u kojima je prisutna visoka razina međuzavisnosti, povjerenja, predanosti i zadovoljstva. Oni s nesigurnim stilom, posebice visoko izbjegavajući pojedinci, uglavnom imaju veze definirane suprotnim karakteristikama. Nadalje, ljudi sa sigurnim stilom privrženosti imaju veze u kojima se češće doživljavaju ugodne emocije, a rjeđe neugodne, dok oni koji imaju anksiozni i izbjegavajući stil doživljavaju suprotan uzorak emocija (Simpson, 1990). Kada je riječ o zadovoljstvu vezom, brojna istraživanja pokazuju kako su sigurno privrženi pojedinci u odnosu na nesigurno privržene (anksiozne i izbjegavajuće) zadovoljniji romantičnom vezom u kojoj se nalaze (Li i Chan, 2012; Simpson, 1990; Stackert i Bursik, 2003). Isto tako, na razinu zadovoljstva može utjecati i partnerov stil privrženosti pa je tako razina anksioznog stila kod žene bila negativno povezana s razinom zadovoljstva kod muškog partnera (Simpson, 1990). Odnos privrženosti i spola također se prožima kroz brojna istraživanja (Del Giudice, 2011; Feeney i Noller, 1990; Schmitt i sur., 2003). Del Giudice (2011) je proveo meta-analizu spolnih razlika u dimenzijama anksioznosti i izbjegavanja temeljenu na 113 uzoraka iz 100 istraživanja. Rezultati su pokazali kako muškarci imaju višu razinu izbjegavajuće privrženosti i manju razinu anksiozne privrženosti u odnosu na žene. S druge strane, Schmitt i sur. (2003) u svom su istraživanju, u kojem su sudjelovali ljudi iz 62 kulturalne regije, za razliku od prethodnih nalaza u Zapadnjačkim kulturama, dobili da muškarci nisu značajno više izbjegavajuće privrženi od žena.

Za ranije spomenute radne modele vjeruje se kako organiziraju razvoj ličnosti te određuju kasnije socijalno ponašanje. Sigurna ili nesigurna privrženost tako mogu utjecati na razvoj osobina kao što su društvenost, emocionalnost, znatiželja, povjerenje i suradnja (Thompson, 1999; prema Marušić, Kamenov i Jelić, 2006). Ljudi koji posjeduju siguran stil privrženosti na sebe gledaju kao društvene, dobronamjerne i ljubazne osobe. Oni s anksioznim stilom sebe smatraju neshvaćenima, nesigurnima i necijenjenima, a oni s izbjegavajućim stilom sumnjičavima, skeptičnima i povučenima (Simpson, 1990). Istraživanja su se počela sve više usmjeravati na odnos privrženosti i ličnosti. Osobine ličnosti odnose se na relativno trajne obrasce misli, osjećaja i ponašanja koji razlikuju ljude jedne od drugih (McCrae i John, 1992; prema Schaffhuser, Allemand i Martin, 2014). Njima se opisuje kako ljudi razmišljaju i što osjećaju o drugima i sebi te kako tipično percipiraju svoje socijalno okruženje (Back i sur., 2011). S obzirom na to, smatra se da osobine ličnosti imaju važnu ulogu u kontekstu intimnih odnosa. Shaver i Brennan (1992) prvi su se usmjerili na odnos stilova privrženosti i velikih pet osobina ličnosti: ekstraverzija, neuroticizam, savjesnost, ugodnost i otvorenost ka iskustvu. U svom su istraživanju potvrdili teorijski

smisleno preklapanje između stilova privrženosti i pet dimenzija ličnosti definiranih upitnikom NEO-PI (Costa i McCrae, 1985; prema Shaver i Brennan, 1992). Sigurno privržene osobe bile su manje neurotične i više ekstravertirane od nesigurno privrženih (anksioznih i izbjegavajućih) te više ugodne od izbjegavajuće privrženih osoba. Također su provjerili mogućnost predviđanja stila privrženosti na temelju osobina ličnosti. Sigurni stil najbolje se predviđa niskim neuroticizmom i visokom ekstraverzijom, dok se anksiozni stil može predvidjeti na temelju visokog neuroticizma i niske otvorenosti prema vrijednostima. Izbjegavajući stil moguće je predvidjeti na temelju niske ugodnosti i visokog neuroticizma, kao i s niskom otvorenosti prema osjećajima. Nizak neuroticizam i visoka ekstraverzija pokazali su se glavnim osobinama ličnosti po kojima se sigurni stil privrženosti razlikuje od nesigurnih stilova. Carver (1997) je u svom istraživanju dobio uvid u povezanost velikih pet osobina ličnosti s četiri dimenzije privrženosti koje je predložila Bartholomew (1990). Odbijajući tip karakterizira nizak neuroticizam i ugodnost, dok plašljivi tip karakterizira viši neuroticizam te manja ekstraverzija i ugodnost. Zaokupljeni tip povezan je s visokim neuroticizmom, dok je siguran tip povezan sa svih pet osobina – negativno s neuroticizmom i pozitivno s ekstraverzijom, otvorenosti, savjesnosti i ugodnosti. Istraživanje u nizozemskom uzorku pokazalo je pozitivan odnos sigurne privrženosti s ekstraverzijom i ugodnosti. Anksiozna privrženost bila je negativno povezana s ekstraverzijom i pozitivno s neuroticizmom, dok je izbjegavajuća privrženost bila negativno povezana s ekstraverzijom te neočekivano i s neuroticizmom (Baker, van Oudenhoven i van der Zee, 2004; prema Marušić i sur., 2006). Nofle i Shaver (2006) u svom su istraživanju proučavali odnos dviju dimenzija privrženosti i velikih pet osobina ličnosti koristeći dvije vrlo često upotrebljavane mjere. Rezultati su pokazali kako je neuroticizam osobina ličnosti koja je pozitivno povezana s dimenzijama anksioznosti i izbjegavanja. Obje dimenzije privrženosti također su bile negativno povezane sa savjesnosti. Uz negativnu povezanost sa savjesnosti i pozitivnu povezanost s neuroticizmom, obje su se dimenzije privrženosti pokazale negativno povezanima i s ekstraverzijom i s ugodnosti (Fraley, Heffernan, Vicary i Brumbaugh, 2011; Gallitto i Leth-Steensen, 2015). Kako bi istraživanje odnosa ličnosti i privrženosti proširili na drugačiji kulturalni kontekst i dodatno istražili odnose između dimenzija privrženosti i osobina ličnosti, Marušić i sur. (2006) proveli su istraživanje na hrvatskom uzorku. U njemu su dobili nalaz da su obje dimenzije privrženosti značajno povezane s pet osobina ličnosti. Ti su odnosi uglavnom u skladu s većinom prethodno provedenih međunarodnih istraživanja. Jedan od tih nalaza je umjerena pozitivna povezanost anksiozne privrženosti i neuroticizma

kod muškaraca i žena. Za razliku od muškaraca, anksiozna privrženost kod žena također je bila negativno povezana s ugodnosti i savjesnosti. Što se tiče izbjegavajuće privrženosti, utvrđena je negativna povezanost s ekstraverzijom te negativna povezanost s otvorenošću ka iskustvima kod oba spola. Za razliku od žena, izbjegavajuća privrženost kod muškaraca također je bila negativno povezana s ugodnosti. To je istraživanje repliciralo nalaze prethodnih istraživanja (npr. Gallitto i Leth-Steensen, 2015; Hart, Nailling, Bizer i Collins, 2015; Shaver i Brennan, 1992), kao što je pozitivan odnos anksioznosti i neuroticizma te negativan odnos izbjegavanja i ekstraverzije. S druge strane, za razliku od prethodnih istraživanja (npr. Fraley i sur., 2011; Nofle i Shaver, 2006) savjesnost je imala slabu povezanost samo s anksioznom privrženosti u ženskom uzorku.

Petofaktorski model ličnosti pokazao se povezanim s brojnim životnim ishodima. Jedan važan životni ishod je i zadovoljstvo romantičnim odnosom (Ozer i Benet-Martinez, 2006). Istraživanjima se pokazalo da su osobine ličnosti povezane sa zadovoljstvom vezom te bračnim zadovoljstvom (Donnellan, Conger i Bryant, 2004; Malouff, Thorsteinsson, Schutte, Bhullar i Rooke, 2010; Watson, Hubbard i Wiese, 2000). Nalaz o negativnoj povezanosti neuroticizma i zadovoljstva u takvim istraživanjima nije iznenađujuć. Neuroticizam, odnosno emocionalnu nestabilnost, karakteriziraju veća zastupljenost negativnog afekta, veća osjetljivost na negativne događaje te doživljavanje manjeg broja pozitivnih socijalnih interakcija (Hampson, 2012; prema Schaffhuser i sur., 2014). Uz neuroticizam koji je negativno povezan sa zadovoljstvom kod parova koji su u vezi i parova koji su u braku, savjesnost i ugodnost pokazali su pozitivan odnos sa zadovoljstvom kod parova u vezi, a ekstraverzija pozitivan odnos sa zadovoljstvom kod parova u braku (Watson i sur., 2000). Meta-analiza provedena na 19 uzoraka sugerira da su nizak neuroticizam, visoka ugodnost, visoka savjesnost i visoka ekstraverzija povezani sa zadovoljstvom vezom. Ti nalazi podržavaju ideju da je određen profil dimenzija ličnosti povezan sa životnim ishodima. Profil visokog neuroticizma, niske ugodnosti i niske savjesnosti pokazao se povezanim s manje adaptivnim životnim ishodima (Malouff i sur., 2010). Nadalje, Schaffhuser i sur. (2014) istraživanju su pristupili na nešto drugačiji način uključivši, uz samoprocjene, partnerove procjene i meta-procjene osobina ličnosti (vlastita procjena o tome kako će partner procijeniti osobine ličnosti). Rezultati su pokazali da je na sve tri procjene pronađena značajna povezanost između neuroticizma, ugodnosti i savjesnosti sa zadovoljstvom vezom. Partnerova procjena i meta-procjena ekstraverzije bile su pozitivno povezane sa zadovoljstvom vezom, dok je partnerova procjena otvorenosti bila pozitivno povezana sa zadovoljstvom vezom. U

skladu s prethodnim istraživanjima, samoiskazi neuroticizma, ugodnosti i savjesnosti pokazali su se značajno povezanima s vlastitim zadovoljstvom u vezi. Ti rezultati odražavaju činjenicu da su visoko emocionalno stabilni, ugodni i savjesni pojedinci spremni više uložiti u intimni odnos i njemu se posvetiti te tako i održati dobar odnos sa svojim partnerima (Lodi-Smith i Roberts, 2007; prema Schaffhuser i sur., 2014).

Kada je riječ o osobinama ličnosti u kontekstu zadovoljstva vezom, u istraživanjima najviše prevladava petofaktorski model ličnosti. No, zanimljivo je napomenuti i istraživanja koja su provjeravala odnos zadovoljstva vezom i neadaptivnih osobina ličnosti kao što je mračna trijada. Mračna trijada predstavlja koncept triju subkliničkih, društveno nepoželjnih osobina ličnosti: narcizam, psihopatija i makijavelizam (Paulhus i Williams, 2002). Smith i sur. (2014) u svoje su istraživanje uključili parove koje su u vezi kako bi provjerili odnos mračne trijade i zadovoljstva i predanosti vezi. Rezultati istraživanja pokazali su da postoji marginalno značajan negativan odnos između mračne trijade i zadovoljstva te predanosti vezi, te da je od sve tri osobine, psihopatija najštetnija za romantične odnose. Uzevši u obzir intimnost, strast i odanost kao komponente veze, pokazalo se da osobe koje imaju izraženu osobinu makijavelizma imaju teškoća u intimnim vezama u pogledu svih triju komponenti. Osobe koje imaju izraženu osobinu psihopatije uglavnom imaju teškoća s intimnosti u vezi (Ali i Chamorro-Premuzic, 2010). U provjeri odnosa makijavelizma i zadovoljstva vezom, na isključivo ženskom uzorku, dobiveno je da žene koje postižu visok rezultat na skali makijavelizma izvještavaju o manjem zadovoljstvu vezom (Brewer i Abell, 2017). Na hrvatskom je uzorku dobiveno da je izraženost osobina mračne trijade bila povezana s manjim zadovoljstvom vezom i kod muškaraca i kod žena, međutim s malim razlikama. Na zadovoljstvo romantičnim odnosom kod muškaraca najviše je utjecala izraženost makijavelizma i psihopatije, dok su žene bile nezadovoljnije ako je kod njih bila izražena bilo koja od osobina mračne trijade. Također se pokazalo kako su žene nezadovoljnije romantičnim odnosom ako njihov partner ima izražene osobine mračne trijade (Točaković, 2017).

Još jedan konstrukt kojeg bi bilo zanimljivo proučiti u kontekstu romantičnih odnosa jest potreba za dramatiziranjem (engl. *Need for drama*). Potreba za dramatiziranjem složena je osobina ličnosti u kojoj pojedinci iz pozicije percipiranja sebe kao žrtve impulzivno manipuliraju drugima (Frankowski i sur., 2016). Velika je vjerojatnost da će se ljudi u svom životu susresti s osobom koja stvara nepotrebnu dramu i uvijek ima dramatičnu i preuveličanu priču. To su osobe koje u drami uživaju, bilo da su u nju izravno uključene ili je promatraju sa

strane. Prema istraživačima, ljudi s osobnošću sklonoj dramtiziranju uglavnom žive kaotičnim životima te stvaraju izmišljene krize u obitelji, s prijateljima i poslovnim kolegama. Takvi dramatični pojedinci imaju dugu povijest neuspjelih odnosa, učestalo dramtiziraju na društvenim mrežama, a na radnom mjestu ne samo da se upuštaju u tračanje i stvaraju sukobe, već se žale da su žrtve tuđih tračeva i sukoba. Kako bi izmjerili tu dramatičnu osobnost, Frankowski i sur. (2016) osmislili su čestice kojima se mjere tri glavne dimenzije: interpersonalna manipulacija, impulzivna izravnost, te dosljedna percepcija sebe kao žrtve. Interpersonalna manipulacija odnosi se na osobinu koja je obilježena spremnošću osobe da utječe na druge ljude kako bi se oni ponašali na način koji služi ciljevima manipulatora. Impulzivna izravnost odnosi se na govorenje i dijeljenje svoga mišljenja, bez obzira na moguće posljedice te čak i kada je to neprimjereno. Dosljedna percepcija sebe kao žrtve odnosi se na sklonost stalnog doživljavanja sebe žrtvom svakodnevnih životnih okolnosti koje bi drugi smatrali bezazlenima. Kao što su i očekivali, autori su uočili da je njihova skala potrebe za dramtiziranjem pozitivno povezana s osobinama mračne trijade. Subskala interpersonalne manipulacije imala je najjaču povezanost s mjerom psihopatije, dok je s narcizmom i makijavelizmom imala umjerenu do jaku povezanost. Subskala impulzivne izravnosti pokazala se umjereno do jako povezanom sa psihopatijom i slabo povezanom s narcizmom i makijavelizmom. Faktor dosljedne percepcije sebe kao žrtve bio je umjereno i pozitivno povezan sa psihopatijom i makijavelizmom. Proučavajući odnos sa stavovima prema tračanju, interpersonalna manipulacija pokazala se najjače pozitivno povezanom s tim stavovima. Nadalje, pokazalo se da skala potrebe za dramtiziranjem ima snažnu povezanost s vanjskim lokusom kontrole što bi značilo da dramatični ljudi na događaje u vlastitom životu gledaju kao da su izvan njihove kontrole, da ne mogu kontrolirati negativne stvari koje im se događaju, čak i ako su uistinu svojim ponašanjem doveli do njih. Također se pokazalo da su dramatične osobe više neurotične, imaju manjak savjesnosti te su nešto neugodnije od osoba koje nisu dramatične. Uz sve navedeno, zanimljiv je i nalaz da se muškarci i žene ne razlikuju u izraženosti potrebe za dramtiziranjem, što je suprotno od poznatog „*drama queen*“ stereotipa te bi moglo pridonijeti njegovom smanjenju. Autori vide veliku korist proučavanja tog konstrukta kao prediktora maladaptivnog ponašanja u poslovnim i različitim kontekstima odnosa s drugim ljudima. Tako će se u ovom istraživanju potreba za dramtiziranjem proučavati u interpersonalnom kontekstu, točnije u proučavanju romantičnih odnosa.

Kako je potreba za dramtiziranjem relativno nov konstrukt, nema istraživanja na temelju kojih bi se mogli izvući zaključci o njezinom odnosu s konstruktima karakterističnim

za istraživanja romantičnih odnosa, kao što su zadovoljstvo vezom i privrženost partneru. No, iz prikaza prethodnih istraživanja, moguće je stvoriti pretpostavke o odnosima tih konstrukata. Kada je riječ o osobinama ličnosti, potreba za dramatisiranjem bila je pozitivno povezana s neuroticizmom i negativno povezana sa savjesnosti (Frankowski i sur., 2016). Pregledom istraživanja u području privrženosti partneru, pokazalo se da su obje dimenzije privrženosti pozitivno povezane s neuroticizmom i negativno povezane sa savjesnosti (Nofle i Shaver, 2006; Marušić i sur., 2006). Na temelju tih odnosa moglo bi se pretpostaviti da će potreba za dramatisiranjem biti pozitivno povezana s dimenzijama izbjegavajuće i anksiozne privrženosti partneru, odnosno da će pojedinci skloni dramatisiranju biti više nesigurno privrženi svojim partnerima. Osobe koje imaju izraženu potrebu za dramatisiranjem nerijetko imaju izražene i osobine mračne trijade (Frankowski i sur., 2016). S druge strane, pokazalo se da su osobe s izraženim osobinama mračne trijade nezadovoljnije romantičnim odnosima (Smith i sur., 2014; Točaković, 2017). Također se pokazalo da su osobe koje su emocionalno stabilnije i savjesnije ujedno i zadovoljnije romantičnim odnosom u kojem se nalaze (Malouff i sur., 2010; Schaffhuser i sur., 2014; Watson, 2000). Iz navedenoga se pretpostavlja da će potreba za dramatisiranjem biti negativno povezana sa zadovoljstvom vezom, odnosno da će pojedinci skloni dramatisiranju u svojim vezama biti nezadovoljniji.

Povezanost zadovoljstva vezom, osobina ličnosti i privrženosti partneru tema je koja je zanimljiva brojnim istraživačima, ali i široj javnosti. To potvrđuju i broj do sada provedenih istraživanja te različiti popularni internetski članci napisani na tu tematiku. U istraživanjima se za mjerenje osobina ličnosti najčešće koristi petofaktorski model, dok osobine poput mračne trijade ostaju slabije zastupljene. Dodatno, osobina ličnosti koja do sada nije uopće bila zastupljena u istraživanjima romantičnih odnosa jest potreba za dramatisiranjem. S obzirom na navedeno, ovim će se radom pokušati razjasniti odnos potrebe za dramatisiranjem, zadovoljstva vezom i privrženosti partneru uz kontrolu osobina neuroticizma i savjesnosti te osobina mračne trijade. Te će se varijable kontrolirati kako odnosi između glavnih varijabli ne bi bili pod njihovim utjecajem. Također će se provjeriti postoje li spolne razlike u navedenim varijablama.

Cilj, problemi i hipoteze istraživanja

Cilj istraživanja

Cilj rada bio je ispitati odnos potrebe za dramatisiranjem, dimenzija privrženosti partneru (anksioznost i izbjegavanje) i zadovoljstva u romantičnim odnosima, uz kontrolu

određenih osobina ličnosti (mračne trijade, neuroticizma i savjesnosti). Uz to su ispitane spolne razlike u tim konstruktima i mogućnost predviđanja zadovoljstva u romantičnim odnosima na temelju potrebe za dramatziranjem i dimenzija privrženosti partneru.

Problemi

1. Ispitati postoji li povezanost i koji je smjer povezanosti potrebe za dramatziranjem s dimenzijama privrženosti (anksioznost i izbjegavanje) partneru i zadovoljstvom u romantičnim odnosima uz kontrolu dimenzija mračne trijade, neuroticizma i savjesnosti.
2. Ispitati mogućnost predviđanja zadovoljstva u romantičnim odnosima na temelju izraženosti potrebe za dramatziranjem i dimenzija privrženosti partneru uz kontrolu dimenzija mračne trijade, neuroticizma i savjesnosti.
3. Ispitati postoje li spolne razlike u potrebi za dramatziranjem, dimenzijama privrženosti partneru i zadovoljstvu u romantičnim odnosima uz kontrolu dimenzija mračne trijade, neuroticizma i savjesnosti.

Hipoteze

H1a. Očekuje se negativna povezanost potrebe za dramatziranjem i zadovoljstva u romantičnim odnosima, uz kontrolu dimenzija mračne trijade, neuroticizma i savjesnosti.

H1b. Očekuje se pozitivna povezanost potrebe za dramatziranjem i dimenzija izbjegavajuće i anksiozne privrženosti partneru, uz kontrolu dimenzija mračne trijade, neuroticizma i savjesnosti.

H2a. Očekuje se da će značajan negativan prediktor zadovoljstva u romantičnim odnosima biti potreba za dramatziranjem, uz kontrolu dimenzija mračne trijade, neuroticizma i savjesnosti.

H2b. Očekuje se da će značajni negativni prediktori zadovoljstva u romantičnim odnosima biti dimenzije izbjegavajuće i anksiozne privrženosti, uz kontrolu dimenzija mračne trijade, neuroticizma i savjesnosti.

H3a. Nakon kontrole dimenzija mračne trijade, neuroticizma i savjesnosti, neće postojati značajna razlika u izraženosti osobine potrebe za dramatziranjem kod muških i ženskih sudionika.

H3b. Nakon kontrole dimenzija mračne trijade, neuroticizma i savjesnosti, muški sudionici postizati će više rezultate na subskali izbjegavajuće privrženosti, dok će ženski sudionici postizati više rezultate na subskali anksiozne privrženosti.

H3c. Nakon kontrole dimenzija mračne trijade, neuroticizma i savjesnosti, muški sudionici postizati će više rezultate na skali zadovoljstva romantičnim odnosom u odnosu na ženske sudionike.

Metoda

Sudionici

U istraživanju je sudjelovalo 316 sudionika (169 ženskih i 147 muških sudionika) koji se trenutno nalaze u romantičnom odnosu. Raspon dobi kretao se od 19 do 35 godina pri čemu je prosječna dob svih sudionika iznosila $M = 24.24$ ($SD = 3.51$). Prema završenom stupnju obrazovanja, 0.6% ($N = 2$) ima završenu osnovnu školu, 43.7% ($N = 138$) ima završenu srednju školu, 26.3% ($N = 83$) preddiplomski ili stručni studij, završeni diplomski studij ima 27.8% ($N = 88$) sudionika, a 1.6% ($N = 5$) ima završeni poslijediplomski ili doktorski studij. Od 316 sudionika, 56% ($N = 177$) su studenti, 37% ($N = 117$) je zaposleno, a 7% ($N = 22$) je nezaposleno. Pri tome je 93.4% sudionika bilo heteroseksualne orijentacije ($N = 295$), dok je homoseksualne orijentacije bilo 3.2% sudionika ($N = 10$), a biseksualne 3.5% sudionika ($N = 11$). Što se tiče statusa veze, 5.1% ($N = 16$) sudionika nalazi se u otvorenoj vezi, 9.2% ($N = 29$) nalazi se u monogamnoj vezi u začetku koja još nije ozbiljna, većina sudionika, njih 76.9% ($N = 243$) nalazi se u ozbiljnoj vezi, dok je 8.9% ($N = 28$) sudionika u braku. Prosječno trajanje tih romantičnih odnosa bilo je $M = 40.03$ mjeseci ($SD = 38.37$). S trenutnim je partnerom u prošlosti odnos prekinulo 18.7% ($N = 59$) sudionika. Konačno, prije trenutnog romantičnog partnera, prosječan broj prethodnih romantičnih partnera iznosio je $M = 2.61$ ($SD = 3.32$).

Mjerni instrumenti

Upitnik sociodemografskih karakteristika korišten je za prikupljanje sociodemografskih podataka te je konstruiran za potrebe ovog istraživanja. Njime su prikupljeni podatci o spolu, dobi, završenom stupnju obrazovanja, radnom statusu, seksualnoj orijentaciji, broju prijašnjih romantičnih partnera, vrsti trenutnog romantičnog odnosa, trajanju romantičnog odnosa te prekidanju trenutnog romantičnog odnosa u prošlosti.

Inventar iskustava u bliskim vezama – skraćena verzija (ECR-R) (*engl. Experiences in Close Relationships-Revised*; Fraley, Waller i Brennan, 2000; Kamenov i Jelić, 2003) korišten je za procjenu dimenzija izbjegavajuće i anksiozne privrženosti partneru. Upitnik sadrži 18 čestica i sastoji se od dvije subskale. Dimenziju izbjegavajuće privrženosti (doživljaj neugode zbog bliskosti i ovisnosti o drugima) mjeri prva subskala koja uključuje

neparne čestice, dok dimenziju anksiozne privrženosti (strah od odbijanja ili napuštanja) mjeri druga subskala koja uključuje parne čestice. Zadatak sudionika bio je procijeniti vlastito slaganje sa svakom od čestica na skali Likertovog tipa od 1 (uopće se ne slažem) do 7 (potpuno se slažem). Ukupni rezultat na pojedinoj subskali formira se kao aritmetička sredina sudionikovih odgovora na odgovarajućim česticama pri čemu niži rezultat ukazuje na manje izraženu pojedinu dimenziju privrženosti kod sudionika. Koeficijenti pouzdanosti za subskale u ranijim istraživanjima kretali su se od $\alpha = .80$ do $\alpha = .88$ za skalu izbjegavanja te $\alpha = .80$ do $\alpha = .83$ za skalu anksioznosti (Kamenov i Jelić, 2003). Koeficijenti pouzdanosti dobiveni ovim istraživanjem su $\alpha = .85$ za skalu izbjegavajuće privrženosti i $\alpha = .83$ za skalu anksiozne privrženosti, što su zadovoljavajuće razine pouzdanosti.

Indeks zadovoljstva parova (CSI) (*engl. Couples Satisfaction Index*; Funk i Rogge, 2007) korišten je za procjenu razine zadovoljstva romantičnim odnosom pri čemu se koristila verzija koja sadrži 16 čestica. Zadatak sudionika bio je procijeniti vlastito slaganje sa svakom od čestica. Ukupni rezultat formira se kao suma svih odgovora pri čemu viši rezultat ukazuje na veću razinu zadovoljstva u romantičnom odnosu. Koeficijent pouzdanosti upitnika u dosadašnjim istraživanjima iznosio je $\alpha = .98$ (Funk i Rogge, 2007). Koeficijent pouzdanosti upitnika dobiven ovim istraživanjem je visok te iznosi $\alpha = .96$.

Skala potrebe za dramatiziranjem (NFD) (*engl. Need for Drama*; Frankowski i sur., 2016) korištena je za mjerenje potrebe za dramatiziranjem. Skala se sastoji od tri subskale i sadrži ukupno 12 čestica. Česticama 1-4 mjeri se interpersonalna manipulacija (npr. „*Ponekad je zabavno provocirati druge ljude.*“; „*Kažem ili napravim neke stvari samo kako bih vidio/vidjela reakciju drugih.*“), česticama 5-7 impulzivna izravnost (npr. „*Uvijek kažem što mislim, ali kasnije zbog toga ispaštam.*“), a česticama 8-12 dosljedna percepcija sebe kao žrtve (npr. „*Ljudi često pričaju o meni iza mojih leđa.*“; „*Osjećam da postoje ljudi u mom životu koji mi žele nauditi.*“). Zadatak sudionika je označiti stupanj svog slaganja za svaku česticu koristeći skalu Likertovog tipa od 1 (uopće se ne slažem) do 7 (u potpunosti se slažem). Ukupni rezultat na pojedinoj subskali formira se kao aritmetička sredina sudionikovih odgovora na odgovarajućim česticama pri čemu viši rezultat ukazuje na veću izraženost pojedinog aspekta potrebe za dramatiziranjem. Ukupni rezultat na cijeloj skali formira se kao aritmetička sredina sudionikovih odgovora na svim česticama pri čemu viši rezultat ukazuje na veću izraženost potrebe za dramatiziranjem. Koeficijenti pouzdanosti cijele skale na različitim uzorcima u ranijim istraživanjima kretali su se od $\alpha = .77$ do $\alpha = .86$. Koeficijenti pouzdanosti za subskalu impulzivna izravnost na različitim uzorcima kretale su

se od $\alpha = .65$ do $\alpha = .73$, za subskalu interpersonalna manipulacija od $\alpha = .74$ do $\alpha = .83$ i za subskalu dosljedna percepcija sebe kao žrtve od $\alpha = .73$ do $\alpha = .84$ (Frankowski i sur., 2016). Koeficijenti pouzdanosti dobiveni ovim istraživanjem su $\alpha = .82$ za cijelu skalu, $\alpha = .76$ za subskalu interpersonalna manipulacija, $\alpha = .63$ za subskalu impulzivna izravnost i $\alpha = .82$ za subskalu dosljedna percepcija sebe kao žrtve. Opažene razine pouzdanosti prihvatljive su za istraživačke svrhe budući da se za subskale koje sadrže mali broj čestica prihvaćaju i Cronbach α vrijednosti ispod preporučene vrijednosti od $.70$ (Kline, 2011). U ovom je radu zbog mogućnosti lakše usporedbe rezultata s do sada provedenim istraživanjima kao pokazatelj potrebe za dramatiziranjem korišten ukupan rezultat na cijeloj skali.

Petofaktorski upitnik ličnosti (BFI) (*engl. Big Five Inventory*; Benet-Martinez i John, 1998) korišten je za procjenu crta ličnosti sudionika. Upitnik se sastoji od 44 čestice formulirane u obliku kratkih izjava. Zadatak je sudionika bio da na skali Likertovog tipa od 1 (uopće se ne slažem) do 5 (u potpunosti se slažem) procijene u kojoj se mjeri pojedina tvrdnja odnosi na njih. Crte ličnosti koje se mjere ovim upitnikom su ekstraverzija, ugodnost, savjesnost, neuroticizam i otvorenost ka iskustvu. Ukupni rezultat na pojedinoj subskali formira se kao aritmetička sredina sudionikovih odgovora na odgovarajućim česticama pri čemu niži rezultat ukazuje na manje izraženu pojedinu crtu ličnosti. Za potrebe ovog istraživanja, u skladu s prethodnim nalazima (npr. Frankowski i sur., 2016; Nettle i Shaver, 2006), korištene su samo subskale neuroticizma i savjesnosti. Koeficijenti pouzdanosti subskala na različitim uzorcima u ranijim istraživanjima kretali su se od $\alpha = .74$ do $\alpha = .86$ za savjesnost i od $\alpha = .75$ do $\alpha = .84$ za neuroticizam (Benet-Martinez i John, 1998). Koeficijenti pouzdanosti dobiveni ovim istraživanjem su $\alpha = .80$ za neuroticizam i $\alpha = .80$ za savjesnost, što su zadovoljavajuće vrijednosti.

Kratka skala mračne trijade (SD3) (*engl. Short Dark Triad*, Jones i Paulhus, 2014) korištena je za ispitivanje mračne trijade ličnosti. Skala se sastoji od ukupno 27 čestica, od kojih prvih devet mjere makijavelizam, idućih devet narcizam, a posljednjih devet psihopatiju. Čestice se sastoje od izjavnih rečenica na koje sudionik treba izraziti stupanj svog slaganja koristeći skalu Likertovog tipa od 1 (uopće se ne slažem) do 5 (u potpunosti se slažem). Ukupni rezultat na pojedinoj subskali formira se kao aritmetička sredina sudionikovih odgovora na odgovarajućim česticama pri čemu niži rezultat ukazuje na manje izraženu pojedinu dimenziju mračne trijade. Koeficijenti pouzdanosti subskala u ranije provedenim istraživanjima iznosili su za makijavelizam $\alpha = .73$, za narcizam $\alpha = .77$ te za psihopatiju $\alpha = .80$ (Jones i Paulhus, 2014). Koeficijenti pouzdanosti dobiveni ovim

istraživanjem iznose $\alpha = .80$ za makijavelizam, $\alpha = .72$ za narcizam i $\alpha = .72$ za psihopatiju, što su zadovoljavajuće vrijednosti.

Postupak

Istraživanje je provedeno *online* tako što je poveznica za istraživanje s uputama i upitnicima bila dijeljena putem društvene mreže *Facebook*, ali i osobno prosljeđena prijateljima i kolegama koji spadaju u ciljanoj populaciju. U istraživanju su mogli sudjelovati svi između 18 i 35 godina koji se trenutno nalaze u romantičnom odnosu koji traje minimalno mjesec dana. To je bilo navedeno i u samoj uputi na početku istraživanja, uz napomene da je sudjelovanje u istraživanju dobrovoljno i u potpunosti anonimno, da sudionici u bilo kojem trenutku mogu odustati od sudjelovanja te da ispunjavanje upitnika traje otprilike 15 minuta. Nakon upute, slijedili su Upitnik sociodemografskih karakteristika, Inventar iskustava u bliskim vezama, Indeks zadovoljstva parova, Skala potrebe za dramatiziranjem, Petofaktorski upitnik ličnosti te Kratka skala mračne trijade. Na kraju samog istraživanja, sudionici su mogli ostaviti svoju e-mail adresu ako su bili zainteresirani za rezultate istraživanja. Prikupljeni podatci obrađeni su statističkim programom IBM SPSS 21.

Rezultati

Testiranje preduvjeta za korištenje parametrijskih postupaka

Kako bi se provjerila opravdanost korištenja parametrijskih statističkih postupaka, provjeren je normalitet distribucija svih upitnika i subskala korištenih u istraživanju. Kao što je vidljivo iz Tablice 1, Kolmogorov-Smirnovljevim (K-S) testom utvrđeno je da distribucija rezultata na svim uključenim varijablama statistički značajno odstupa od normalne distribucije.

K-S test danas se često smatra prestrogim zbog čega Field (2005) predlaže da se uz njega kao pokazatelj normaliteta distribucije koriste i indeksi asimetričnosti i zakrivljenosti. Da bi potvrdili normalnu distribuciju, njihove bi vrijednosti trebale biti blizu ili jednake nuli. Također, vrijednosti za indeks asimetričnosti trebaju biti niže od 3, a za indeks zakrivljenosti niže od 10 (Kline, 2011). Budući da su vrijednosti tih indeksa za navedene varijable prihvatljive (Tablica 1), u daljnjoj obradi rezultata koristit će se parametrijski postupci.

Tablica 1. Deskriptivna statistika te indeksi asimetričnosti i spljoštenosti za varijable uključene u ovo istraživanje ($N = 316$).

Varijabla	M	SD	Min	Max	Teorijski raspon rezultata	K-S	Indeks asimetričnosti	Indeks spljoštenosti
Zadovoljstvo vezom	68.84	12.718	20.00	81.00	0 – 81	0.170**	-1.36	1.45
Privrženost partneru								
Izbjegavajuća privrženost	1.78	0.897	1.00	5.44	1 – 7	0.191**	1.54	2.32
Anksiozna privrženost	2.57	1.140	1.00	7.00	1 – 7	0.107**	0.96	0.55
Potreba za dramtiziranjem								
Interpersonalna manipulacija	2.66	1.297	1.00	7.00	1 – 7	0.107**	0.89	0.59
Impulzivna izravnost	3.69	1.369	1.00	7.00	1 – 7	0.085**	0.24	-0.27
Dosljedna percepcija sebe kao žrtve	2.96	1.387	1.00	7.00	1 – 7	0.123**	0.71	-0.17
Mračna trijada								
Makijavelizam	2.74	0.745	1.00	4.89	1 – 5	0.054*	0.23	-0.16
Narcizam	2.50	0.671	1.11	4.78	1 – 5	0.073**	0.29	-0.11
Psihopatija	1.97	0.645	1.00	4.11	1 – 5	0.117**	0.85	0.40
Osobine ličnosti								
Savjesnost	3.73	0.645	1.78	5.00	1 – 5	0.085**	-0.35	-0.21
Neuroticizam	2.62	0.740	1.00	4.75	1 – 5	0.077**	0.31	-0.40

Napomena: K-S = Kolmogorov-Smirnovljev test; * $p < .05$, ** $p < .01$

Odnos potrebe za dramtiziranjem, dimenzija privrženosti partneru i zadovoljstva vezom

Kako bi se provjerio odnos potrebe za dramtiziranjem i zadovoljstva vezom te dimenzija privrženosti partneru, provedena je korelacijska analiza. S obzirom na statistički značajne povezanosti tih varijabli sa savjesnosti, neuroticizmom i dimenzijama mračne trijade (Prilog 1), ispitivanje odnosa potrebe za dramtiziranjem, zadovoljstva romantičnim odnosom i dimenzija privrženosti partneru provedeno je uz kontrolu tih varijabli.

Nakon kontrole efekata savjesnosti, neuroticizma i dimenzija mračne trijade (vidjeti Tablicu 2), potreba za dramtiziranjem bila je negativno povezana sa zadovoljstvom vezom i pozitivno povezana s anksioznom privrženosti, dok se povezanost s izbjegavajućom privrženosti nije pokazala značajnom. To bi značilo da su osobe koje imaju izraženu potrebu za dramtiziranjem izvještavale o nižem zadovoljstvu vezom i većoj anksioznoj privrženosti partneru. Nadalje, osobe koje su izvještavale o izraženijoj i izbjegavajućoj i anksioznoj privrženosti bile su nezadovoljnije romantičnim odnosom u kojem se nalaze.

Tablica 2. Interkorelacije među ispitivanim varijablama, uz kontrolu savjesnosti, neuroticizma i dimenzija mračne trijade ($N = 316$).

Varijabla	1.	2.	3.	4.
1. Potreba za dramtiziranjem	—	-.14*	.11	.24**
2. Zadovoljstvo vezom		—	-.60**	-.41**
3. Izbjegavajuća privrženost			—	.35**
4. Anksiozna privrženost				—

* $p < .05$; ** $p < .01$.

Kako bi se ispitaio doprinos potrebe za dramtiziranjem i dimenzija izbjegavajuće i anksiozne privrženosti objašnjenju zadovoljstva vezom, provedena je hijerarhijska regresijska analiza. U prvom su koraku kao kontrolne varijable uvedene varijable savjesnosti, neuroticizma, makijavelizma, narcizma i psihopatije. U drugom su koraku uvedene demografske varijable spola i dobi. U trećem je koraku uvedena potreba za dramtiziranjem, a u četvrtom koraku uvedene su dimenzije izbjegavajuće i anksiozne privrženosti. Kao kriterijska varijabla korišteno je zadovoljstvo vezom. Rezultati su prikazani u Tablici 3.

U prvom koraku regresijske analize, savjesnost i psihopatija pokazuju se značajnim prediktorima zadovoljstva vezom te taj model objašnjava 12% varijance zadovoljstva vezom.

Uvođenjem spola i dobi u drugom koraku, vidljivo je da oni nisu značajni prediktori kriterija. Uz kontrolu prethodno uvedenih varijabli, potreba za dramtiziranjem se u trećem koraku, uz psihopatiju i savjesnost, pokazuje značajnim prediktorom zadovoljstva vezom te samostalno objašnjava dodatnih 2% varijance kriterija. Uvođenjem dimenzija izbjegavajuće i anksiozne privrženosti partneru u četvrtom koraku, savjesnost, psihopatija i potreba za dramtiziranjem prestaju biti značajnim prediktorima kriterija, dok dimenzije privrženosti predstavljaju značajne negativne prediktore zadovoljstva vezom te samostalno objašnjavaju 34% varijance kriterija.

Tablica 3. Doprinos varijabli savjesnosti i neuroticizma, dimenzija mračne trijade, demografskih varijabli, potrebe za dramtiziranjem i dimenzija izbjegavajuće i anksiozne privrženosti u objašnjenju razine zadovoljstva u vezi ($N = 316$).

Prediktori	1.	2.	3.	4.
	β	β	β	β
Savjesnost	.14*	.15*	.15**	.07
Neuroticizam	-.09	-.09	-.06	-.03
Makijavelizam	-.01	-.01	.01	.05
Narcizam	.00	.00	.01	.00
Psihopatija	-.24**	-.24**	-.19*	-.07
Spol		-.01	-.02	-.05
Dob		-.04	-.04	.01
Potreba za dramtiziranjem			-.15*	-.04
Izbjegavajuća privrženost				-.53**
Anksiozna privrženost				-.22**
ΔR^2	.12**	.00	.02*	.34**
R^2	.12	.12	.14	.48

* $p < .05$; ** $p < .01$.

Spolne razlike na ispitivanim varijablama

Kako bi se provjerilo razlikuju li se muškarci i žene u izraženosti potrebe za dramtiziranjem, zadovoljstvu vezom i privrženosti partneru, kao prvi korak provedena je jednostavna analiza kovarijance (ANCOVA). S obzirom na značajne korelacije u Prilogu 1, savjesnost, neuroticizam, makijavelizam, narcizam i psihopatija predstavljaju kovarijate koji

umanjuju varijancu zavisne varijable koja nije povezana sa spolom i tako poboljšavaju odnos između zavisne varijable i spola. No, važna pretpostavka jednostavne analize kovarijance jest nezavisnost kovarijata i nezavisne varijable, u ovom slučaju spola. Ta je pretpostavka narušena zbog postojanja značajnih razlika između muškaraca i žena u varijablama koje predstavljaju kovarijate (Prilog 2). Miller i Chapman (2001) i Field (2005) naglašavaju kako je u takvim situacijama neopravdano koristiti analizu kovarijance jer je eksperimentalni efekt pomiješan s efektom kovarijance, odnosno kada oni nisu nezavisni, eksperimentalni efekt (u ovom slučaju efekt spola) je nejasan, mogu se pojaviti lažni efekti i interpretacija ANCOVE postaje upitna (Wildt i Ahola, 1978; prema Field, 2005). Tom se problemu u nacrtu koji uključuje dvije skupine može pristupiti i na drugačije načine (Bay i Hakstianz, 1972). Stoga su provedene parcijalne point-biserijalne korelacije između spola i potrebe za dramatisiranjem, zadovoljstva vezom i dimenzija privrženosti partneru uz kontrolu savjesnosti, neuroticizma i dimenzija mračne trijade.

Tablica 4. Point-biserijalne korelacije spola s potrebom za dramatisiranjem, zadovoljstvom vezom i dimenzijama privrženosti partneru prije i nakon kontrole savjesnosti, neuroticizma i dimenzija mračne trijade ($N = 316$).

	Varijable	Potreba za dramatisiranjem	Zadovoljstvo vezom	Izbjegavajuća privrženost	Anksiozna privrženost
KV					
—	Spol	-.16**	.05	-.16**	-.03
savjesnost	Spol	-.05	-.01	-.04	-.04
neuroticizam					
makijavelizam					
narcizam					
psihopatija					

Napomena. KV = Kontrolne varijable; ** $p < .01$.

Kao što je vidljivo iz Tablice 4, spol je prije kontrole bio značajno povezan s potrebom za dramatisiranjem i izbjegavajućom privrženosti. Budući da su muškarci imali oznaku 0, a žene oznaku 1, rezultati ukazuju da muškarci imaju više izraženu potrebu za dramatisiranjem i više su izbjegavajuće privrženi partneru od žena. Nakon uvođenja varijabli koje imaju značajnu povezanost i sa spolom i s potrebom za dramatisiranjem, zadovoljstvom vezom i dimenzijama

privrženosti partneru, pokazalo se da spol nije značajno povezan s potrebom za dramtiziranjem, zadovoljstvom vezom te izbjegavajućom i anksioznom privrženosti partneru, iz čega je moguće zaključiti da se, nakon kontrole spomenutih dimenzija ličnosti, muškarci i žene ne razlikuju u tim varijablama.

Rasprava

Cilj ovog rada bio ispitati odnos potrebe za dramtiziranjem te dimenzija izbjegavajuće i anksiozne privrženosti partneru sa zadovoljstvom vezom. Osim toga, cilj je bio ispitati postoje li spolne razlike u tim varijablama te postoji li mogućnost predviđanja zadovoljstva u romantičnim odnosima na temelju potrebe za dramtiziranjem i dimenzija privrženosti partneru. U nastavku su pojašnjeni dobiveni rezultati te navedene implikacije i ograničenja provedenog istraživanja.

U skladu s postavljenim hipotezama, potreba za dramtiziranjem bila je negativno povezana sa zadovoljstvom u vezi, a pozitivno povezana s anksioznom dimenzijom privrženosti partneru. No, suprotno očekivanjima nije utvrđena značajna povezanost s izbjegavajućom privrženosti. Osobe koje imaju izraženu potrebu za dramtiziranjem, nezadovoljnije su vezom u kojoj se nalaze i više su anksiozno privržene partneru. Na dramatične osobe gleda se kao na one koje manipuliraju drugima, odnosno iskorištavaju ih za postizanje vlastitih ciljeva, govore što misle bez zadržke, uživaju u drami koju nerijetko i sami stvaraju preuveličavanjem svakodnevnih životnih događaja dovodeći tako i do kriza u odnosima s drugima te je za njih tipično da imaju dugu povijest neuspjelih odnosa (Frankowski i sur., 2016). S obzirom na navedene karakteristike, ne čudi što je pronađena negativna povezanost potrebe za dramtiziranjem i zadovoljstva vezom. Istraživanja u području zadovoljstva vezom ukazuju na povezanost zadovoljstva sa samokontrolom i odgovornošću (Roberts i Bogg, 2004; Robins, Caspi i Moffit, 2000). Dramatične osobe ne mogu se suzdržati od dijeljenja vlastitog mišljenja što ukazuje na slabu samokontrolu. Isto tako, sklonost stalne percepcije da im se događaju negativne stvari moglo bi ukazivati na manju odgovornost, odnosno nepreuzimanje odgovornosti za događaje koje su možda i sami uzrokovali. Nadalje, pokazalo se da su osobe koje imaju kvalitetniju komunikaciju u odnosu zadovoljnije romantičnim odnosom (Byers, 2005; Emmers-Sommer, 2004). Dramatični pojedinci sa svojom impulzivnom izravnošću mogu dovesti do smanjene kvalitete komunikacije, budući da govore ono što im je na pameti bez zadržke. Tu do izražaja dolazi dio opisa kvalitetne komunikacije kao one koja je kontrolirana (Montgomery, 1988; prema

Emmers-Sommer 2004). Također, manipuliranje drugima kako bi oni ispunili ciljeve manipulatora ne mora uvijek dovesti do ostvarenja tog cilja. Dramatični pojedinci mogu koristiti manipuliranje kao sredstvo kojim komuniciraju što od partnera žele, međutim, ono ne mora uvijek biti uspješno. Takav bi ishod oni mogli percipirati kao da partner nije razumio što žele, što bi mogli vidjeti kao znak loše komunikacije. No, i samo neostvarivanje cilja manipulacije moglo bi biti dovoljan razlog za smanjeno zadovoljstvo vezom jer dramatični pojedinci nisu ostvarili ono što su htjeli. Nadalje, dramatični pojedinci situaciju koja i nije ekstremno nepogodna doživljavaju kao da je dramatična, kao da se sve urotilo protiv njih, dok osobe koje nisu dramatične tu istu situaciju vide manje ekstremnom. Ako veza dramatične osobe nije savršena ili su se nedavno posvađali s partnerom, moguće je da će u upitniku odgovarati da je stanje u vezi puno lošije nego što bi „objektivno“ bilo, tj. doživjet će iste situacije u vezi kao da govore puno lošije o kvaliteti te veze nego osobe koje nisu dramatične.

Kada je riječ o pozitivnoj povezanosti potrebe za dramatiziranjem i anksiozne privrženosti partneru, objašnjenje bi se moglo pronaći u samom opisu anksiozne privrženosti. Anksiozno privržene osobe boje se odbijanja ili napuštanja i žude za emocionalnom bliskošću s partnerom kako bi se osjećale što sigurnijima. Imaju osjećaj da su bezvrijedne, a njihova očekivanja od drugih osoba su pozitivna, odnosno vjeruju da će oni biti osjetljivi na njihove potrebe. Kako imaju negativnu sliku o sebi, a pozitivnu o drugima teže samoprihvatanju kroz stjecanje prihvatanja od strane drugih (Bartholomew i Horowitz, 1991). U tom pogledu, od karakteristika potrebe za dramatiziranjem najviše do izražaja dolazi manipuliranje drugima. Moguće je da anksiozno privržene osobe manipuliraju drugima jer od njih očekuju da će odgovoriti na njihove potrebe te da će se tako ostvariti cilj koji su manipuliranjem željeli ostvariti. Osim toga, responzivnost drugih tako će dovesti do samoprihvatanja kojem te osobe teže. Nadalje, anksioznost se javlja kada osoba misli da nije voljena i kada nema kontrolu u interpersonalnim odnosima (Nofle i Shaver, 2006). Dramatične osobe također smatraju da su događaji izvan njihove kontrole i da ovise o drugima (Frankowski i sur., 2016). Stoga je moguće da su dramatični pojedinci više anksiozno privrženi jer percipiraju da nemaju kontrolu nad događajima, kako svakodnevnim tako i onima koji su vezani uz interpersonalne odnose. Budući da se privrženost javlja rano u djetinjstvu, možda možemo govoriti na način da rezultati sugeriraju kako je u podlozi te dramatizacije upravo negativna slika o sebi, a razna su dramatična ponašanja pokušaj poboljšavanja slike o sebi. S obzirom na to, anksiozno privržena osoba mogla bi razmišljati na način da ako su za različite događaje krive okolnosti, nije kriva ona. S druge strane, pokazalo se da dramatični pojedinci nisu izbjegavajuće

privrženi. S obzirom da izbjegavajuće privrženi pojedinci imaju pozitivnu sliku o sebi, a negativnu o drugima smatraju da drugi neće biti osjetljivi na njihove potrebe (Bartholomew i Horowitz, 1991), zbog čega ni ne manipuliraju drugima. Manipuliranje drugima značilo bi da pojedinac ovisi o drugoj osobi kako bi postigao svoj cilj. Izbjegavajuće privrženi pojedinci upravo žele postići suprotno, žele stvoriti nezavisnost, kontrolu i autonomiju u odnosima. Oni osjećaju neugodu zbog bliskosti i izbjegavajućim ponašanjem nastoje se zaštititi od razočarenja i održati osjećaj neranjivosti. Manipuliranjem drugima, odnosno ovisnošću o drugima koja slijedi nakon manipuliranja i zbog koje pokušavaju utjecati na druge, izbjegavajuće privrženi pojedinci postali bi ranjivi i njihova nesigurnost koju inače sakrivaju (Pistole, 1989) bila bi izložena. Nadalje, percipiranje sebe žrtvom svakodnevnih događaja suprotno je neranjivosti izbjegavajuće privrženih, čemu odgovara dobiveni nalaz u ovom istraživanju. Isto tako, izbjegavajuće privržene pojedince karakterizira i emocionalna distanciranost (Pistole, 1989) te manja asertivnost (Nofle i Shaver, 2006) zbog čega oni možda nisu onoliko skloni dijeliti svoja mišljenja bez zadržke, koliko to čine dramatični pojedinci.

Drugi problem ovog istraživanja bio je ispitati mogućnost predviđanja zadovoljstva u romantičnim odnosima na temelju izraženosti potrebe za dramtiziranjem i dimenzija privrženosti partneru uz kontrolu dimenzija mračne trijade, neuroticizma i savjesnosti. Potreba za dramtiziranjem pokazala se značajnim negativnim prediktorom zadovoljstva vezom ako se ona promatra kao samostalni prediktor, što djelomično potvrđuje hipotezu H2a. Točnije, prije uvođenja dimenzija privrženosti kao prediktora u hijerarhijsku regresijsku analizu, potreba za dramtiziranjem značajan je negativan prediktor zadovoljstva vezom. No, ta se značajnost gubi nakon uvođenja navedenih prediktora. Prethodna objašnjenja odnosa potrebe za dramtiziranjem i zadovoljstva vezom u ovom se dijelu mogu proširiti na objašnjenje potrebe za dramtiziranjem kao samostalnog prediktora zadovoljstva vezom. Dramatični ljudi mogli bi koristiti manipulaciju, izravnost i predstavljanje sebe kao osobe kojoj se uvijek događaju loše stvari, kao sredstva kojima bi dobili pažnju, potvrđivanje. S obzirom na pozitivnu povezanost dramtiziranja s vanjskim lokusom kontrole (Frankowski i sur., 2016), dramatične osobe će, ako navedenim ponašanjem ne dobiju što su željele, vjerojatno percipirati da u drugima postoji problem, da drugi ne shvaćaju kako im je, više nego što će percipirati da je problem u njima samima. Ako osobe sklone manipuliranju ne dobiju ono što žele i ako uz to smatraju da je problem u drugima, a ne u njima samima, moguće je da će postati frustrirane tim odnosom, što ima nepovoljan utjecaj na zadovoljstvo

vezom. Jedno od obilježja kvalitetne komunikacije je i pozitivnost (Montgomery, 1988; prema Emmers-Sommer 2004). Pozitivna je komunikacija ona koja je podržavajuća, vedra i ugodna, koja uključuje slaganje s drugom osobom, potvrđivanje i ugodno ponašanje. S obzirom na moguće neslaganje i nepodržavanje od strane partnera, dramatična bi osoba mogla procijeniti takvu komunikaciju lošom. Budući da se pokazalo da loša komunikacija smanjuje zadovoljstvo u vezi (Byers, 2005; Emmers-Sommer, 2004), moguće je da se takav efekt dogodio i u ovom istraživanju. No, navedena objašnjenja potrebe za dramtiziranjem kao prediktora zadovoljstva vezom moraju se uzeti s oprezom zbog gubitka značajnosti nakon uvođenja dimenzija izbjegavajuće i anksiozne privrženosti. Rezultati sugeriraju da su anksiozna i izbjegavajuća privrženost medijatori odnosa potrebe za dramtiziranjem i zadovoljstva vezom. Možda bi se moglo reći da posredovanjem nesigurne privrženosti dolazi do gubitka značajnosti potrebe za dramtiziranjem kao prediktora zadovoljstva vezom. Kao što je već rečeno, potreba za dramtiziranjem i nesigurna privrženost međusobno se potkrepljuju te bi dramtiziranje moglo predstavljati način na koji osoba pokušava zadovoljiti svoje potrebe za bliskošću i pažnjom. Uvidom u čestice Skale potrebe za dramtiziranjem čini se kako je njima više zahvaćeno ponašanje koje bi ukazivalo na dramatičnost nego osobina ličnosti koja predstavlja dramatičnost. Time se postavlja pitanje u kolikoj mjeri ta skala ispituje ono što bi trebala ispitivati te koliko se može govoriti o dramatičnoj osobini ličnosti na temelju samih odgovora. Možda bi se moglo reći da se tim česticama ispituje dramatično ponašanje te da takvom ponašanju pribjegavaju nesigurno privržene osobe. Isto tako, privrženost je konstrukt koji se veže uz interpersonalne odnose te je jače povezan sa zadovoljstvom vezom i samostalno objašnjava veći dio varijance zadovoljstva vezom od potrebe za dramtiziranjem. S druge strane, potreba za dramtiziranjem mjera je općenite sklonosti dramtiziranju i nije vezana samo uz kontekst interpersonalnih odnosa zbog čega ne čudi što dimenzije nesigurne privrženosti postaju medijatori odnosa potrebe za dramtiziranjem i zadovoljstva vezom.

U skladu s očekivanjima, nakon kontrole pojedinih osobina ličnosti i potrebe za dramtiziranjem, izbjegavajuća i anksiozna privrženost pokazale su se značajnim negativnim prediktorima zadovoljstva u vezi, što potvrđuje hipotezu H2b. Slični rezultati dobiveni su i u prijašnjim istraživanjima (npr. Brennan i Shaver, 1992; Nofle i Shaver, 2006; Stackert i Bursik, 2003). Pretpostavka je teorije privrženosti da će rana iskustva s objektom privrženosti stvoriti kognitivne strukture koje određuju naša očekivanja i interpretacije u odnosima s drugima (Ainsworth i sur., 1978; prema Li i Chan, 2012). S tim očekivanjima osobe u

odrasloj dobi ulaze i u romantične veze, pri čemu izbjegavajuće privrženima tako problem postaje razvijanje bliske i intimne veze, dok anksiozno privrženi žele razviti bliskost, ali su zabrinuti da im partneri neće uzvratiti naklonost (Hazan i Shaver, 1987; Shaver, Collins i Clark, 1996). Izbjegavajuće privrženi pojedinci naučili su očekivati da drugi ljudi neće biti responzivni zbog čega doživljavaju neugodu zbog bliskosti i teže im je vjerovati drugima (Bartholomew i Horowitz, 1991) pa tako veze percipiraju kao manje zadovoljavajuće (Feeney i Noller, 1990). Anksiozno privrženi pojedinci svoje veze također percipiraju kao manje zadovoljavajuće, ali su za razliku od izbjegavajuće privrženih oni uglavnom pretjerano zaokupljeni svojim vezama i brinu se da partneri ne žele biti intimni i bliski koliko bi to oni željeli (Feeney i Noller; Simpson, 1990; Simpson, Rholes i Phillips, 1996).

Naposljetku, u skladu s postavljenom hipotezom, nakon kontrole dimenzija mračne trijade, savjesnosti i neuroticizma, muškarci i žene se nisu razlikovali u potrebi za dramatiziranjem. Slični rezultati dobiveni su u istraživanju Frankowskog i suradnika (2016), autora konstrukta potrebe za dramatiziranjem. No, suprotno očekivanjima nisu utvrđene razlike u dvjema dimenzijama privrženosti između muškaraca i žena. Iako istraživanja uglavnom izvještavaju o većoj izraženosti anksiozne privrženosti kod žena i izbjegavajuće privrženosti kod muškaraca (Del Giudice, 2011), dobiveni rezultati su slični nalazima Feeneya i Nollera (1990), te Schmitt i suradnika (2003). Jedan od mogućih razloga nepostojanja razlika između muškaraca i žena u dimenzijama privrženosti partneru je kontroliranje varijabli koje su povezane sa spolom. Savjesnost i neuroticizam su se kroz brojna istraživanja pokazali izraženijima kod žena (Schmitt, Realo, Voracek i Allik, 2008; Weisberg, DeYoung i Hirsh, 2011), dok su se dimenzije mračne trijade pokazale izraženijima kod muškaraca (Furnham, Richards i Paulhus, 2013; Furnham i Trickey, 2011; Točaković, 2017). Moguće je da je veća zastupljenost anksiozne privrženosti kod žena i izbjegavajuće privrženosti kod muškaraca povezana s izraženošću osobina mračne trijade te neuroticizma i savjesnosti. Prijašnja istraživanja koja su dobila takav nalaz nisu uključivala kontrolu osobina ličnosti i mračne trijade, zbog čega bi se, na temelju ovih nalaza, moglo upitati u kojoj je mjeri odnos spola i dimenzija privrženosti partneru pod utjecajem različitih osobina ličnosti.

Konačno, nalaz da se muškarci i žene ne razlikuju u zadovoljstvu vezom nije u skladu s očekivanjima. No, neka prethodna istraživanja također nisu utvrdila razliku između muškaraca i žena (Jurič, 2011). Budući da prosječan rezultat na mjeri zadovoljstva vezom iznosi $M = 68.84$ ($SD = 12.72$), može se zaključiti kako su u prosjeku sudionici ovog istraživanja zadovoljni svojim vezama. Moglo bi se reći da su žene koje su sudjelovale u

ovom istraživanju u prosjeku zadovoljnije od žena u istraživanjima u kojima je pronađena razlika između muškaraca i žena (npr. Fowers, 1991). S obzirom na nalaz da su žene koje imaju jaku podršku svojih partnera, emocionalnu blizinu i razumijevanje zadovoljnije vezom (Acitelli i Antonucci, 1994), moguće je da partneri žena u ovom istraživanju na njihove potrebe odgovarajuće reagiraju zbog čega one izjavljuju o većem zadovoljstvu. Dobiveni rezultati sugeriraju da spol sam po sebi nije nužno „uzrok“ razlika u zadovoljstvu vezom, već su to neke druge osobine koje ne moraju biti biološki uvjetovane spolom, već mogu biti i posljedica socijalizacije.

Metodološka ograničenja i praktične implikacije istraživanja

Iako su provedenim istraživanjem dobiveni zanimljivi nalazi, potrebno je spomenuti neka njegova ograničenja. Podaci su prikupljeni samoiskazom te je moguće da su sudionici davali socijalno poželjne odgovore (Paulhus i Vazire, 2007). S obzirom na to, moguće je da su sudionici na skalama poput mračne trijade, potrebe za dramtiziranjem i dimenzija privrženosti partneru na temelju čestica zaključili kako je određena karakteristika nepoželjna te su svoje odgovore prilagođavali tome. U skladu s time, nužno je da buduća istraživanja koja uključuju takve mjere tome dodaju i skalu socijalno poželjnog odgovaranja. Time bi se dobio „čišći“ pokazatelj mjerenih konstrukata. Proučavanje romantičnih odnosa samo iz percepcije jednog partnera predstavlja još jedno ograničenje ovog istraživanja. Romantični odnos ne čini samo jedna osoba, zbog čega bi se u proučavanju romantičnih odnosa u obzir trebala uzeti iskustva i percepcije oba partnera. Takva bi istraživanja pridonijela razumijevanju dinamike između karakteristika odnosa i karakteristika osobnosti. Buduća bi istraživanja stoga trebala uključiti procjene karakteristika sebe, svoga partnera i romantične veze dobivene od strane oba partnera. Uključivanje svih pet osobina petofaktorskog modela ličnosti, a ne samo dviju, moglo bi pružiti dodatno razumijevanje procjena zadovoljstva vezom kod muškaraca i žena.

Unatoč nedostacima, ovo istraživanje ima određenih prednosti. S obzirom na temu istraživanja, *online* prikupljanje podataka jedno je od njih. Tim se postupkom uspjelo doći do približno podjednakog broja muških i ženskih sudionika koji se nalaze u različitim vrstama romantičnih odnosa, od otvorene veze do braka. Doprinos ovog istraživanja je i u razumijevanju koncepta potrebe za dramtiziranjem koji se pokazao povezanim sa zadovoljstvom vezom i anksioznom privrženosti partneru. Iz opisa oba konstrukta moguće je uočiti kako postoji začarani krug u kojem izraženo dramtiziranje potvrđuje anksioznu privrženost, koja opet vođena željom za bliskošću i partnerovom pažnjom koristi

dramatiziranje kako bi to ostvarila. Na taj bi se način ta se dva konstrukta mogla međusobno stalno potkrepljivati. Moguće je da su te osobe kao djeca u odnosu sa skrbnicima koristili manipuliranje i preuveličavanje kako bi dobili pažnju od roditelja i tako zadovoljili određene potrebe. U romantičnim bi odnosima partnerovo ignoriranje potreba dramatičnog pojedinca moglo dovesti do veće zabrinutosti i zaokupljenosti vezom, što bi potaknulo njegovo dramatiziranje. S obzirom da različito privržene osobe imaju različitu sliku o sebi, u budućim bi istraživanjima bilo zanimljivo provjeriti odnos dimenzija privrženosti s percepcijom vlastite vrijednosti kao partnera. Isto tako, bilo bi zanimljivo provjeriti u kakvom su odnosu potreba za dramatiziranjem i percepcija vlastite vrijednosti kao partnera. S obzirom na pretpostavku da bi odnos potrebe za dramatiziranjem i zadovoljstva vezom mogao biti povezan s percepcijom kvalitete komunikacije, buduća bi istraživanja mogla uključiti tu varijablu kako bi se razjasnili mehanizmi u podlozi. U takvom bi istraživanju bilo korisno uključiti oba partnera, kako bi se vidjelo na koji način partner dramatičnog pojedinca percipira njihovu komunikaciju. Isto tako, bilo bi zanimljivo proučiti odnos kvalitete komunikacije dramatičnih pojedinaca s općim zadovoljstvom u vezi i seksualnim zadovoljstvom. Pokazalo se da ako partneri imaju kvalitetnu komunikaciju, seksualno zadovoljstvo ne utječe na opće zadovoljstvo vezom. Međutim, ako partneri imaju poteškoća u komunikaciji, ali su seksualno zadovoljni, imat će i veće zadovoljstvo vezom, što nije slučaj ako imaju manje seksualno zadovoljstvo (Litzinger i Gordon, 2005). Bilo bi korisno provjeriti kakav je odnos potrebe za dramatiziranjem i seksualnog zadovoljstva i hoće li ono imati utjecaj na opće zadovoljstvo vezom ili ne. Također bi se u budućim istraživanjima konceptu potrebe za dramatiziranjem trebalo pristupiti na kritički način pošto se čini kako se njime mjere dramatična ponašanja više nego dramatična osobina ličnosti. Na kraju, nalaz da se muškarci i žene ne razlikuju u potrebi za dramatiziranjem važan je za smanjivanje stereotipa da su žene „*drama queens*“. Taj je nalaz koristan u kliničkoj psihologiji tako što osvještava da su žene možda prečesto dobivale dijagnozu poremećaja ličnosti, a da je tu riječ bila o stereotipima kliničara koji su kod žena možda potrebu za dramatiziranjem više vidjeli kao poremećaj, a kod muškaraca ne (Blashfield, Reynolds i Stennett, 2012; Flanagan i Blashfield, 2003).

Zaključak

Cilj ovog istraživanja bio je provjeriti odnos potrebe za dramatiziranjem, zadovoljstva vezom i dimenzija privrženosti partneru (anksiozna i izbjegavajuća), ispitati mogućnost

predviđanja zadovoljstva vezom na temelju potrebe za dramtiziranjem i dimenzija privrženosti partneru te spolne razlike u navedenim varijablama. Prijašnja istraživanja navode kako je nesigurna privrženost negativno povezana sa zadovoljstvom u vezi te da se muškarci i žene razlikuju u tim konstruktima. No, potreba za dramtiziranjem novi je konstrukt i do sada nisu provedena istraživanja koja su proučavala potrebu za dramtiziranjem u kontekstu romantičnih odnosa. U istraživanju su sudjelovale osobe od 19 do 35 godina koje su se u trenutku provođenja istraživanja nalazile u romantičnom odnosu. Kako bi se odnos potrebe za dramtiziranjem s drugim konstruktima pokazao što jasnijim, u obradi rezultata kontrolirao se utjecaj savjesnosti, neuroticizma, makijavelizma, psihopatije i narcizma. Potreba za dramtiziranjem pokazala se negativno povezanom sa zadovoljstvom u vezi te pozitivno povezanom s anksioznom privrženošću. Također, potreba za dramtiziranjem i dimenzije privrženosti partneru pokazali su se značajnim negativnim prediktorima zadovoljstva u vezi te su uvođenjem dimenzija privrženosti one postale medijatori odnosa potrebe za dramtiziranjem i zadovoljstva vezom. Što se tiče spolnih razlika, one nisu pronađene za niti jedan konstrukt. Potrebno je provesti dodatna istraživanja koja će detaljnije razjasniti odnos potrebe za dramtiziranjem s konstruktima karakterističnim za romantične odnose.

Literatura

- Acitelli, L. K. i Antonucci, T. C. (1994). Gender differences in the link between marital support and satisfaction in older couples. *Journal of personality and social psychology*, 67(4), 688.
- Ali, F. i Chamorro-Premuzic, T. (2010). The dark side of love and life satisfaction: Associations with intimate relationships, psychopathy and Machiavellianism. *Personality and Individual Differences*, 48(2), 228-233.
- Anderson, T. L. i Emmers-Sommer, T. M. (2006). Predictors of relationship satisfaction in online romantic relationships. *Communication Studies*, 57(2), 153-172.
- Aronson, E., Wilson, T. D. i Akert, R. M. (2005). *Socijalna psihologija*. Zagreb: Mate.
- Back, M. D., Baumert, A., Denissen, J. J., Hartung, F. M., Penke, L., Schmukle, S. C., ... i Wrzus, C. (2011). PERSOC: A unified framework for understanding the dynamic interplay of personality and social relationships. *European Journal of Personality*, 25(2), 90-107.
- Bartholomew, K. (1990). Avoidance of intimacy: An attachment perspective. *Journal of Social and Personal relationships*, 7(2), 147-178.
- Bartholomew, K. i Horowitz, L. M. (1991). Attachment styles among young adults: a test of a four-category model. *Journal of personality and social psychology*, 61(2), 226.
- Bay, K. S. i Hakstianz, R. (1972). Note on the equivalence of the significance test of the partial point-biserial correlation and the one-factor analysis of covariance for two treatment groups. *Multivariate behavioral research*, 7(3), 391-395.
- Benet-Martinez, V. i John, O. P. (1998). Los Cinco Grandes across cultures and ethnic groups: Multitrait-multimethod analyses of the Big Five in Spanish and English. *Journal of personality and social psychology*, 75(3), 729.
- Blashfield, R. K., Reynolds, S. M., i Stennett, B. (2012). The death of histrionic personality disorder. In T. A. Widiger (Ed.), *Oxford library of psychology. The Oxford handbook of personality disorders* (603-627). New York, NY, US: Oxford University Press.
- Brewer, G. i Abell, L. (2017). Machiavellianism, relationship satisfaction, and romantic relationship quality. *Europe's journal of psychology*, 13(3), 491.
- Byers, E. S. (2005). Relationship satisfaction and sexual satisfaction: A longitudinal study of individuals in long-term relationships. *Journal of sex research*, 42(2), 113-118.
- Carver, C. S. (1997). Adult attachment and personality: Converging evidence and a new measure. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 23(8), 865-883.

- Cunningham, J. D., Braiker, H. i Kelley, H. H. (1982). Marital-Status and Sex Differences in Problems Reported by Married and Cohabiting Couples. *Psychology of Women Quarterly*, 6(4), 415-427.
- Del Giudice, M. (2011). Sex differences in romantic attachment: A meta-analysis. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 37(2), 193-214.
- Donnellan, M. B., Conger, R. D. i Bryant, C. M. (2004). The Big Five and enduring marriages. *Journal of Research in Personality*, 38(5), 481-504.
- Emmers-Sommer, T. M. (2004). The effect of communication quality and quantity indicators on intimacy and relational satisfaction. *Journal of Social and Personal Relationships*, 21(3), 399-411.
- Feeney, J. A. i Noller, P. (1990). Attachment style as a predictor of adult romantic relationships. *Journal of personality and Social Psychology*, 58(2), 281.
- Field, A. (2005). *Discovering statistics using SPSS* (2nd ed.). Thousand Oaks, CA, US: Sage Publications, Inc.
- Flanagan, E. H., i Blashfield, R. K. (2003). Gender bias in the diagnosis of personality disorders: The roles of base rates and social stereotypes. *Journal of Personality Disorders*, 17(5), 431-446.
- Fowers, B. J. (1991). His and her marriage: A multivariate study of gender and marital satisfaction. *Sex Roles*, 24(3-4), 209-221.
- Fraley, R. C., Waller, N. G. i Brennan, K. A. (2000). An item response theory analysis of self-report measures of adult attachment. *Journal of personality and social psychology*, 78(2), 350.
- Fraley, R. C., Heffernan, M. E., Vicary, A. M. i Brumbaugh, C. C. (2011). The experiences in close relationships—Relationship Structures Questionnaire: A method for assessing attachment orientations across relationships. *Psychological assessment*, 23(3), 615-625.
- Frankowski, S., Lupo, A. K., Smith, B. A., Dane'El, M., Ramos, C. i Morera, O. F. (2016). Developing and Testing a Scale to Measure Need for Drama. *Personality and Individual Differences*, 89, 192-201.
- Funk, J.L., i Rogge, R.D. (2007). Testing the Ruler with Item Response Theory: Increasing Precision of Measurement for Relationship Satisfaction with the Couples Satisfaction Index. *Journal of Family Psychology*, 21, 572-583.

- Furnham, A., Richards, S. C. i Paulhus, D. L. (2013). The Dark Triad of personality: A 10 year review. *Social and Personality Psychology Compass*, 7(3), 199-216.
- Furnham, A. i Trickey, G. (2011). Sex differences in the dark side traits. *Personality and Individual Differences*, 50(4), 517-522.
- Gallitto, E. i Leth-Steensen, C. (2015). Autistic traits and adult attachment styles. *Personality and Individual Differences*, 79, 63-67.
- Gaunt, R. (2006). Couple similarity and marital satisfaction: Are similar spouses happier?. *Journal of personality*, 74(5), 1401-1420.
- Hart, J., Nailling, E., Bizer, G. Y. i Collins, C. K. (2015). Attachment theory as a framework for explaining engagement with Facebook. *Personality and Individual Differences*, 77, 33-40.
- Hazan, C. i Shaver, P. (1987). Romantic love conceptualized as an attachment process. *Journal of personality and social psychology*, 52(3), 511.
- Hazan, C. i Shaver, P. R. (1994). Attachment as an organizational framework for research on close relationships. *Psychological inquiry*, 5(1), 1-22.
- Jones, J. T. i Cunningham, J. D. (1996). Attachment styles and other predictors of relationship satisfaction in dating couples. *Personal Relationships*, 3(4), 387-399.
- Jones, D. N. i Paulhus, D. L. (2014). Introducing the short dark triad (SD3) a brief measure of dark personality traits. *Assessment*, 21(1), 28-41.
- Jurič, S. (2011). Difference in relationship satisfaction and adult attachment in married and cohabitating couples. *Anthropos: Casopis za Psihologijo in Filozofijo ter za Sodelovanje Humanisticnih Ved*, 43, 51-69.
- Kitamura, T., Aoki, M., Fujino, M., Ura, C., Watanabe, M., Watanabe, K. i Fujihara, S. (1998). Sex differences in marital and social adjustment. *The Journal of social psychology*, 138(1), 26-32.
- Kline, P. (2011). *The handbook of psychological testing (2nd ed.)*. London: Routledge
- Li, T. i Chan, D. K. S. (2012). How anxious and avoidant attachment affect romantic relationship quality differently: A meta-analytic review. *European Journal of Social Psychology*, 42(4), 406-419.
- Litzinger, S., i Gordon, K. C. (2005). Exploring relationships among communication, sexual satisfaction, and marital satisfaction. *Journal of sex & marital therapy*, 31(5), 409-424.

- Malouff, J. M., Thorsteinsson, E. B., Schutte, N. S., Bhullar, N. i Rooke, S. E. (2010). The five-factor model of personality and relationship satisfaction of intimate partners: A meta-analysis. *Journal of Research in Personality*, 44(1), 124-127.
- Mark, K. P. i Murray, S. H. (2012). Gender differences in desire discrepancy as a predictor of sexual and relationship satisfaction in a college sample of heterosexual romantic relationships. *Journal of Sex & Marital Therapy*, 38(2), 198-215.
- Marušić, I., Kamenov, Ž. i Jelić, M. (2007). Personality and attachment to romantic partners. *Review of psychology*, 13(1), 9-18.
- Miller, G. A. i Chapman, J. P. (2001). Misunderstanding analysis of covariance. *Journal of abnormal psychology*, 110(1), 40.
- Noftle, E. E. i Shaver, P. R. (2006). Attachment dimensions and the big five personality traits: Associations and comparative ability to predict relationship quality. *Journal of research in personality*, 40(2), 179-208.
- Ozer, D. J. i Benet-Martinez, V. (2006). Personality and the prediction of consequential outcomes. *Annu. Rev. Psychol.*, 57, 401-421.
- Paulhus, D. L. i Vazire, S. (2007). The self-report method. U R. W. Robins, R. C. Fraley, i R. F. Krueger (Eds.), *Handbook of research methods in personality psychology*, 1, 224-239. New York: Guilford.
- Paulhus, D. L. i Williams, K. M. (2002). The dark triad of personality: Narcissism, Machiavellianism, and psychopathy. *Journal of research in personality*, 36(6), 556-563.
- Pistole, M. C. (1989). Attachment in adult romantic relationships: Style of conflict resolution and relationship satisfaction. *Journal of Social and Personal Relationships*, 6(4), 505-510.
- Roberts, B. W. i Bogg, T. (2004). A longitudinal study of the relationships between conscientiousness and the social-environmental factors and substance-use behaviors that influence health. *Journal of personality*, 72(2), 325-354.
- Robins, R. W., Caspi, A., i Moffit, T. E. (2000). Two personalities, one relationship: Both partners' personality traits shape the quality of their relationship. *Journal of Personality and Social Psychology*, 79, 251-259.
- Rubin, Z. (1970). Measurement of romantic love. *Journal of personality and social psychology*, 16(2), 265.

- Schaffhuser, K., Allemand, M. i Martin, M. (2014). Personality traits and relationship satisfaction in intimate couples: Three perspectives on personality. *European Journal of Personality*, 28(2), 120-133.
- Schmitt, D. P., Alcalay, L., Allensworth, M., Allik, J., Ault, L., Austers, I. i sur.. (2003). Are men universally more dismissing than women? Gender differences in romantic attachment across 62 cultural regions. *Personal Relationships*, 10, 307–331
- Schmitt, D. P., Realo, A., Voracek, M. i Allik, J. (2008). Why can't a man be more like a woman? Sex differences in Big Five personality traits across 55 cultures. *Journal of personality and social psychology*, 94(1), 168.
- Shaver, P. R. i Brennan, K. A. (1992). Attachment styles and the "Big Five" personality traits: Their connections with each other and with romantic relationship outcomes. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 18(5), 536-545.
- Shaver, P. R, Collins, N. i Clark, C. L. (1996). Attachment styles and internal working models of self and relationship partners. U: Garth J. O. Fletcher (Ur.) i Julie Fitness, *Knowledge structures in close relationships: A social psychological approach*, 25.
- Simpson, J. A. (1990). Influence of attachment styles on romantic relationships. *Journal of personality and social psychology*, 59(5), 971.
- Simpson, J. A., Rholes, W. S. i Phillips, D. (1996). Conflict in close relationships: An attachment perspective. *Journal of personality and social psychology*, 71(5), 899
- Smith, C. V., Hadden, B. W., Webster, G. D., Jonason, P. K., Gesselman, A. N. i Crysel, L. C. (2014). Mutually attracted or repulsed? Actor–partner interdependence models of Dark Triad traits and relationship outcomes. *Personality and Individual Differences*, 67, 35-41.
- Stackert, R. A. i Bursik, K. (2003). Why am I unsatisfied? Adult attachment style, gendered irrational relationship beliefs, and young adult romantic relationship satisfaction. *Personality and individual differences*, 34(8), 1419-1429.
- Sternberg, R. J. (1997). Construct validation of a triangular love scale. *European Journal of Social Psychology*, 27(3), 313-335.
- Točaković, V. (2017). *Mračna trijada i zadovoljstvo u romantičnoj vezi* (Diplomski rad). Preuzeto s <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:111:751358>
- Watson, D., Hubbard, B. i Wiese, D. (2000). General traits of personality and affectivity as predictors of satisfaction in intimate relationships: *Evidence from self-and partner-ratings*. *Journal of personality*, 68(3), 413-449.

Weisberg, Y. J., DeYoung, C. G. i Hirsh, J. B. (2011). Gender differences in personality across the ten aspects of the Big Five. *Frontiers in psychology*, 2, 178.

Prilozi

Prilog 1. Korelacije potrebe za dramtiziranjem, zadovoljstva vezom i dimenzija privrženosti partneru sa savjesnosti, neuroticizmom i dimenzijama mračne trijade ($N = 316$).

Varijabla	Savjesnost	Neuroticizam	Makijavelizam	Narcizam	Psihopatija
Potreba za dramtiziranjem	-.16**	.24**	.42**	.26**	.50**
Zadovoljstvo vezom	.23**	-.18**	-.18**	-.11	-.29**
Izbjegavajuća privrženost	-.18**	.03	.23**	.13*	.32**
Anksiozna privrženost	-.18**	.35**	.23**	.12*	.24**

* $p < .05$; ** $p < .01$.

Prilog 2. Rezultati jednosmjerne analize varijance za savjesnost, neuroticizam i dimenzije mračne trijade s obzirom na spol ($N = 316$).

	Levene's	ANOVA		Muški		Ženski	
	F(1, 314)	F(1, 314)	η^2	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>
S	0.60	3.85	.01	3.66	.053	3.80	.049
NE	2.88	21.18**	.06	2.42	.059	2.79	.055
M	0.11	33.05**	.10	2.99	.059	2.53	.055
NA	0.42	3.23	.01	2.57	.055	2.44	.051
P	3.49	26.63**	.08	2.16	.051	1.80	.048

Napomena. S = Savjesnost; NE = Neuroticizam; M = Makijavelizam; NA = Narcizam; P = Psihopatija; η^2 = multivarijatna eta-kvadrat; ** $p < .01$.